

Олег Харченко,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри медіапродюсування
та видавничої справи
Факультету журналістики
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Oleg Kharchenko,
PhD of Philology,
Associate Professor at the Department of Media
Producing and Publishing,
Faculty of Journalism,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
<https://orcid.org/0000-0002-6263-4573>
Email: ov.kharchenko@kubg.edu.ua

УДК 811.111(73):27:06

DOI: <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2024.1725>

«КРЕАТИВНЕ РЕДАГУВАННЯ У ЛІТЕРАТУРІ ТА ЖУРНАЛІСТИЦІ» ЯК ДИСЦИПЛІНА НАВЧАННЯ В АНГЛОМОВНИХ КРАЇНАХ



‘CREATIVE EDITING IN LITERATURE AND JOURNALISM’ AS A DISCIPLINE OF STUDY IN ENGLISH-SPEAKING COUNTRIES

АНОТАЦІЯ. У статті проаналізовано впровадження та викладання дисципліни «Креативне редагування у видавничій справі» в бакалаврські та магістерські програми США, Великобританії та України. Теорія креативного або творчого редагування у видавничій справі виходить за рамки нормативного редагування. Незважаючи на брак чітких параметрів, креативне редагування викладають у декількох університетах англomовних країн, а саме в Університеті штату Каліфорнія в Сан-Дієго, та в Інституті безперервної освіти Кембриджського університету, і цей процес має низку ознак, що характеризують теорію креативного редагування в цілому.

У зв'язку з тим, що в українських ЗВО, де вивчається журналістика та видавнича справа, переважно ще не впроваджена дисципліна з такою назвою, постає необхідність дослідження такого різновиду редагування, як «креативне редагування літературних та публіцистичних творів» і виявлення його характерних рис. Наразі можемо говорити про впровадження та викладання дисципліни «Креативна практика редагування та само-редагування» як вибіркової у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка у навчальному плані 2023 року. Ця дисципліна покликана виробити навички літературного редагування авторських та власних творів, у нашому курсі акцент зроблено в основному на редагуванні текстів для різних видів медіа – друкованих та електронних. Важливою складовою цієї дисципліни вважаємо виклад теоретичного підґрунтя для редагування текстів – логічних, термінологічних, композиційних основ редагування, а далі – вироблення практичних навичок на реальному медіаконтенті.

В англomовному середовищі креативне редагування, на відміну від нормативного редагування, робить акцент на співпраці редактора і автора, заради кращого бачення усіх елементів твору: сюжету, персонажів, образів, символів, діалогів, хронологу, імпліцитних смислів, оповіді тощо. Редактор може запропонувати автору не лише удосконалення та вичитку форми, але й суттєві зміни самого змісту твору, включаючи додаткове використання певних літературних прийомів, стилістичних фігур або, навпаки, їх вилучення. Через залучення соціальних мереж, редактор може проаналізувати очікування читачів та усі конструктивні відгуки читацької аудиторії та порадити автору внести додаткові зміни у наступні видання твору або його продовження. При цьому, креативне редагування літературних творів охоплює три головні складники: розвивальне редагування, рядкове редагування та літературне редагування.

Ключові слова: креативне редагування, видавнича справа, літературні прийоми, стилістичні фігури, навчальна програма.

ABSTRACT. The article researches the functioning and implementing such a discipline as ‘Creative editing in publishing’ in bachelor’s and master’s programs of the USA, Great Britain, and Ukraine. The theory of creative editing in publishing goes beyond normative editing and proofreading. In spite of the lack of clear parameters, creative editing is taught

at several universities in English-speaking countries, namely at the University of California, San Diego, and at the Institute of Continuing Education at the University of Cambridge, and has a number of features that characterize the theory of creative editing as a whole.

Given that a discipline with this title has not yet been implemented in Ukrainian higher educational institutions, where journalism and publishing are studied, there is a need to examine 'creative editing of literary and journalistic works' and identify its characteristic features.

In the English-speaking environment, creative editing, unlike normative editing, emphasizes the cooperation of an editor and an author for the sake of a better vision of all elements of the work: plot, images, characters, symbols, dialogues, chronotope, narrative, implicit meanings, etc. The editor can offer not only the improvement and proofreading of the form but also significant changes to the content of the work itself, including the additional use of some literary techniques, stylistic figures, or, on the contrary, their removal. Through the involvement of social networks, an editor can analyze the expectations of the audience and all feedback from the readers and advise an author to make additional changes in the following editions and sequels. At the same time, creative editing of literary works covers three components: development editing, linear editing, and literary editing.

Keywords: creative editing, publishing, literary devices, stylistic figures, educational program.

© О. Харченко, 2024

Вступ. Видавнича справа ХХІ сторіччя має стрімкі, динамічні та різнопланові вектори розвитку. Формуючи, впливаючи та віддзеркалюючи громадську думку сучасної світової мультимедійної аудиторії, видавничий бізнес як літературної, так і журналістської продукції швидко реагує на калейдоскопічні зміни свідомості та підсвідомості світового суспільства, включаючи соціокультурний чинник. Новим і водночас важливим елементом розвитку сучасного видавничого бізнесу є креативне редагування, яке досить суттєво відрізняється від нормативного редагування.

Актуальність статті полягає в необхідності дослідження такого поняття, як креативне редагування літературних та публіцистичних творів, виявленні низки принципів, що характеризують його як складову частину загальної теорії редагування, у зв'язку з тим, що це поняття і відповідний термін набувають поступового поширення як в англомовному, так і в українському мультимедіа.

Мета статті – виявити ЗВО США, Великобританії та України, які пропонують своїм студентам бакалаврські та магістерські програми, або курси в рамках цих програм, на яких вивчається ця дисципліна. **Завдання статті** – чітко визначити таке поняття, як «креативне (творче) редагування у видавничій справі» та провести аналіз навчальних програм, що навчають цій дисципліні.

Методи дослідження становлять моніторинг відповідної літератури та сайтів ЗВО від-

повідних країн, загальнонаукові методи аналізу та узагальнення підсумків наукової розвідки

Поняття «креативне редагування», вочевидь, має тривалу історію, але чіткої відповіді на те, коли воно вперше було застосовано, знайти просто неможливо, оскільки історія видавничої справи зберігає прізвиська видатних письменників світу, а редакторів їх творів, як правило, піддає забуттю. Ймовірно, в англомовному світі до найбільш показових прикладів креативного редагування належать твір Т. Еліот «Спустошена земля» (The Waste Land, 1922), що вважається найбільш важливою модерністською поемою ХХ сторіччя, і роман «Улісс» (Ulysses, 1922) Д. Джойса, що започаткував такий прийом модерністської літератури, як «потік свідомості». Як виявилось пізніше, майже через 50 років, у творчому редагуванні як змісту, так і форми поеми Т. Еліот брали участь перша дружина автора В. Гейг-Вуд і редактор Е. Поунд. Факсимільне видання чернеток «Спустошеної землі» було зроблено другою дружиною Т. Еліот – Валері у 1974 році, і детально проаналізовано М. Хаскінс [14], що в цілому засвідчило численні варіанти редагувань відомої поеми, зроблені як самим автором, так і його двома креативними редакторами. Щодо роману «Улісс», то Д. Джойс неодноразово піддавав його «ревізії», під якою він сприймав «редакторську вигадку» [8], і роль його креативного редактора Сильвії Беач в успіху твору все ще до кінця не визначена. Чимало фраз та речень його наступних ви-

дань нагадували пародії на попередні варіанти: «Somes amid a space – Eins within a space – Once upon a time...» («Одного разу...») [8].

Що стосується терміна «креативне редагування», то у видавничому бізнесі та журналістиці, на нашу думку, його було вперше використано в США, у 1992 році, такими науковцями, як Д. Бовлес та Д. Борден у їх підручнику для студентів журналістських коледжів «Креативне редагування для друкованих ЗМІ» [6].

«Креативне редагування – це вид редагування, спрямоване на покращення загальної якості рукопису. Воно виходить за межі простого виправлення граматичних і орфографічних помилок, щоб допомогти авторам краще окреслити своїх персонажів, розвинути сюжет і вдосконалити свій стиль написання. За своєю суттю творче редагування – це співпраця. Це можливість для авторів тісно співпрацювати з редактором для отримання нового уявлення про свою роботу» [13].

Незважаючи на чималу кількість веб-сайтів, що пропонують комерційні послуги креативного редагування як літературних, так і не літературних творів, для усіх авторів, в першу чергу, молодих письменників та копірайтерів, кількість образотворчих програм як бакалаврського, так і магістерського рівня під назвою «Креативне редагування», в англійському середовищі, вкрай обмежена.

Єдиний університет США, що пропонує бакалаврську програму під назвою «Креативне редагування та видавництво» (Creative Editing and Publishing), це Університет штату Каліфорнія в Сан-Дієго [9].

У *Великобританії* Інститут безперервної освіти (Institute of Continuing Education – ICE) Кембриджського університету пропонує курс «Творче редагування: як відредагувати свій рукопис» (Creative editing: how to revise your manuscript) [15]. Це «Курс Вихідного Дня» (Weekend Course), що складається з семи дев'яностохвилинних сесій. До них входять: «Введення» (Introductions), «Другий чорновий варіант» (The Second Draft), «Літературні Нематеріальні активи» (Fictional Intangibles), «Поправки» (Revisions), «Закінчення» (Endings), «Сцени» (Scenes), «Ви робите ви» (You do you). Курс проводиться у старовинній залі для конференцій Медінглі Хол (Madingley

Hall), що доповнюється неформальною атмосферою та дискусіями на літній терасі з баром, під час перерв на сніданок, каву, ланч, чай та вечерю.

Короткий зміст курсу:

Цей курс зосереджений на редагуванні як творчому акті. Заняття в цілому, включаючи читання та письмові вправи, спрямовані на дослідження того, як автори можуть ефективно переглядати свої творчі роботи та на які елементи оповіді їм слід звернути увагу під час редагування і розвитку. Цей курс викладається з урахуванням того, що присутні вже писали художню літературу до початку занять, і їх заохочують розглянути способи вдосконалення їх романів, оповідань чи іншого контенту художньої літератури. Розглядаючи, як можна змінити художній твір, учасники досліджують складові елементи оповіді, включаючи сцени, образи, діалоги, експозиції та перспективи.

Презентація курсу відбувається протягом семи особистих занять тривалістю дев'яносто хвилин кожне. Перед кожною сесією необхідно прочитати обов'язкову літературу (включену в посібник для читання курсу). Заняття складається з презентації викладача, семінарського обговорення та письмових вправ у класі.

У результаті курсу, слухачі повинні:

- опанувати підходи, за якими професійні письменники художньої літератури редагують свої твори;
- зрозуміти, як їхні власні письмові проекти можуть бути покращені;
- використовувати термінологію, пов'язану з художньою літературою та редагуванням, включаючи стилістичні та літературні прийоми;
- усвідомити, як класична та сучасна художня література може надихнути авторів на вдосконалення їхнього власного написання.

Англійська мова має бути на рівні рідної мови або близькою до носіїв цієї мови.

У *Сполучених Штатах* сертифікат бакалавра з «Креативного редагування та видавничої справи» [Creative Editing and Publishing Certificate] пропонує Університет штату Каліфорнія в Сан-Дієго (San Diego State University). На навчання цієї спеціальності витрачається 15–18 розділів (units), до яких входить до 21 кредитів. Студенти отримують знання, що стосуються літературної видавничої індустрії, і можуть працювати літе-

ратурними агентами, видавцями книг та журналів, літературними редакторами і літературними публіцистами. Студенти навчаються у численних професіоналів видавничої справи й отримують практичний досвід видавничої діяльності. Вони розвивають навички літературного редагування, публікації, написання через теоретичні знання та їх практичне застосування. До шести розділів можуть бути замінені іншими курсами з англійської мови і порівняльної літератури.

Студенти навчаються читати та аналізувати поезію і літературу як письменники і фокусуватися на розвитку навичок креативного написання. Вони виконують практичні роботи, пов'язані з порівняльним літературознавством та англійською мовою. Пишуть дослідження, що стосуються літературної видавничої справи та редагування. Одержують різнопланові навички видавничої справи та редагування, досвід комунікації з професіоналами цієї галузі.

Студенти роблять друковані та цифрові публікації малим тиражем, створюють підручними і проводять гостьові лекції. Вони опановують техніки креативного письма, фокусуючи свою увагу на таких жанрах, як комедія, фантастика і біографія. Вивчають теоретичну та критичну літературу, що висвітлює ці жанри. Наприкінці проходять через майстер-клас з креативного написання.

Одним із головних підручників з розглянутої нами тематики в англомовному середовищі є «Креативне Редагування» Д. А.Бовлес з Університету Теннессі, Школи журналістики та електронних медіа, і Д. Борген (2010), з Університету штату Каліфорнія Сан Дієго, Школи журналістики та медіадосліджень, яке пройшло вже декілька видань. Цей підручник виданий для студентів-журналістів та студентів-видавців. «Книга охоплює всі аспекти редагування для друкованих та онлайн-медіа та пропонує широкі практичні вправи для користувачів, щоб продемонструвати, що вони знають, як застосовувати принципи книги...Це видання охоплює редагування, пов'язане зі зв'язками з громадськістю, цифрове редагування веб-джерел і редагування журналів. Крім того, воно містить окремі розділи про комунікаційне законодавство та етику, а також вправи...» [7].

Моніторинг низки англомовних сайтів, що пропонують послуги креативного редагуван-

ня літературних творів [11,12,18], дозволяють виокремити такі різновиди редагування:

1. Розвивальне редагування, що охоплює структуру, сюжетні діри, арки персонажів, теми, послідовності, ритми, діалоги, загальний фокус, нові ідеї.
2. Рядкове редагування, що звертає увагу на структуру речення, зміст, стилістику, точність, відповідність меті та аудиторії, покращення читабельності.
3. Літературне редагування, що опікується граматику, орфографією, пунктуацією, загальною зв'язністю, загальним змістом.

Додатково можна виділити певні тенденції креативного редагування, а саме: мультимедійну інтеграцію твору; змішування традиційних жанрів та створення гібридних; залучення читацької аудиторії та автора до спілкування через соціальні мережі; екологічно чисті проекти; створення серій романів та оповідань; наголос на власний голос та досвід; гібридні моделі публікації та самовидавництва.

В українському науковому середовищі більш поширеним є термін «творче редагування», яке сприймається, вочевидь, синонімічно до терміна «креативне редагування». Обидва ці терміни ще не отримали такого поширення, як в англомовному соціумі. Хоча низка науковців стверджують, що творче редагування, так само як і нормативне редагування входять до поняття «загальне редагування». О. Лесюк визначає цей вид редагування таким чином: «Творче редагування – це оптимізація (вдосконалення) редактором повідомлень (авторських чи видавничих оригіналів, видань, радіо, телепередач), яке базується на творчих методах виконання нетипових і / або складних завдань та його інтуїції» [2].

На думку українського дослідника З. Партико, творче редагування оригінального тексту має такі етапи:

- а) пошук та окреслення задуму виправлення фрагменту твору;
- б) визрівання задуму;
- в) прозріння або інсайт – знаходження способу виправлення;
- г) внесення виправлення у редагований твір;
- д) узгодження творчого процесу виправлення з автором та контекстом твору [3, с.36-41].

На думку В. Сава, необхідність творчого редагування може виникнути об'єктивно чи суб'єктивно. Якщо опрацьовувана робота є актуальною та має значну соціальну цінність, і при цьому автор є початківцем, то творче редагування об'єктивно необхідне. Суб'єктивна необхідність стосується усіх інших випадків [5].

У нас ще бракує університетів та інститутів, що пропонують бакалаврську програму або навіть курс «творче редагування». Проте ЗВО-початківцем у цьому напрямі є Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, оскільки в ньому викладаються вибіркова дисципліна «Креативна практика редагування та саморедагування» для бакалаврів та «Англомовне креативне письмо» – для магістрів, що охоплює проблематику творчого редагування англомовного контенту. Крім того на університетському сайті «ГРІНЧЕНКО інформ» ведеться колонка Fiction / Opinion Column [5] де студенти видавці та журналісти друкують свій різноплановий і творчий англомовний контент.

Розглядаючи головні відмінності творчого (креативного) редагування та нормативного редагування в літературі та журналістиці, на нашу думку, можна виокремити низку розбіжностей.

Нормативне редагування зосереджене на об'єктивному підході, що фокусує увагу на формі подачі текстових матеріалів автором, а саме на точності та ясності текстових матеріалів, на дотриманні стандартів граматики, орфографії, пунктуації, відповідного стилю, структури та читабельності матеріалу, звірянні цитат та ідентичності назв, виявленні смислових і фактологічних помилок, перевірки таблиць та малюнків, і їх відповідної побудови.

В Україні існує таке поняття, як «межі втручання редактора в авторський оригінал», які регулюються ст.13 Закону «Про авторське право та суміжні права» від 23.12.1993 № 3792-XII [1].

Методи редагування можуть бути формалізовані, які робляться ручкою, та неформалізовані, творчі, для яких використовується олівець, і які на практиці реалізуються через мовчазний компроміс, оскільки редактор може не допустити твір автора до публікації, а автор, у свою чергу, може не дати згоду на внесення виправлення у свій твір. Але при цьому, творчі методи редагування є досить обмеженими, по-

рівняно з аналогічними методами англомовного середовища.

Творче (креативне) редагування в англомовному середовищі виходить за межі нормативного редагування і допускає значний ступінь суб'єктивності, що включає допомогу автору через корекцію змісту, зміну сюжету та його складників, експериментування з техніками написання, стилями, їх можливим змішуванням; маніпулювання хронотопом, темпом оповіді, емоціями. Якщо це журналістський матеріал, то поряд з фактажем, тобто інформацією, що несе фактичну інформацію, можливе додаткове залучення технік літературної журналістики, де журналіст бере безпосередню участь у подіях, які він чи вона описує, роблячи свої логічні акценти та емоційні наголоси.

Наведемо низку цитат англомовних авторів стосовно техніки написання літературних творів. Вони не потребують коментарів. Вочевидь, те саме стосується і техніки творчого (креативного) редагування.

«У написанні є лише одне правило: правил немає» Р. Бредлі [17].

«Є три правила написання роману. На жаль, ніхто не знає, що вони собою являють» В. Сомерсет Моєм [16].

«Не будь нудним... І я вважаю, що це має бути найважливішим правилом» Д. Беррі [10].

«Найкраща порада для письменників: не слухати будь-яких безглузких порад для письменників» Д. Оутс [10].

«Якщо це звучить як письмовий твір, я переписую його» Е. Леонард [10].

«Працюйте на комп'ютері, який від'єднано від Інтернету» З. Сміт [10].

«Головне правило письма полягає у тому, що якщо ви робите це з достатнім нахабством та впевненістю, вам дозволено робити все, що вам заманеться...Пишіть це чесно та розповідайте якнайкраще. Я не впевнений, що існують інші правила. Не ті, що мають значення» Н. Гейман [10].

Як ми бачимо, ця вибірка цитат, говорить про те, що автори мають бути вільними у способах створення своїх творів, виходити за межі стандартного набору стилістичних та літературних прийомів (В. Моєм, Р. Бредлі, Д. Оутс), бути цікавими читачу (Д. Беррі), не повторювати старі думки (З. Сміт), бути живими (Е. Ле-

онард) та переконливими (Н. Гейман), але при цьому не забувати про те, що певні правила таки є (Н. Гейман). Ясно, що творчі або креативні редактори англомовного середовища, щонайменше знайомі з цими твердженнями і сприяють сучасним авторам якомога повніше розкрити потенціали своїх творів.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що нормативне редагування робить наголос на дотриманні чітко визначених форми, стандартів та вказівок для літературних та журналістських матеріалів, а творче редагування надає пріоритет суб'єктивній інтерпретації та художньому вираженню, безпосередньо втручаючись у зміст твору.

Висновки і перспективи досліджень. Креативне редагування функціонує у сфері світового мультимедіа і представляє собою складну та неструктуровану систему взаємодії автора та редактора твору. Воно не може існувати окремо від читацької аудиторії.

Аналіз програм з креативного редагування двох відомих університетів США та Великобританії показує, що студенти, що опановують цю дисципліну, фокусуються на розвитку навичок креативного написання, пишуть власні прозові твори, проводять лекції і теоретичні дослідження, що стосуються літературної видавничої справи та редагування. Вони активно спілкуються з професіоналами цієї галузі і отримують досвід

у творчих майстернях університетів, де не лише пишуть, але й друкують свої публікації малим тиражем.

У практичному вимірі, в англомовному середовищі, креативне редагування літературних творів охоплює: розвивальне редагування, рядкове редагування та літературне редагування, що покращують структуру та сюжет твору, діалоги персонажів, загальний зміст, стилістику та читабельність творчої роботи.

Сучасні креативні редактори додатково пропонують мультимедійну інтеграцію твору; створення гібридних жанрів; роботу з читацькою аудиторією через соціальні мережі; екологічно чисті видання; створення серій романів та оповідань; посилення власного голосу; змішані моделі публікації.

В українському мультимедіа, творче (креативне) редагування, ще не викладається як окрема університетська дисципліна, але обговорення цього предмету вже обговорюється у Київському столичному університеті ім. Бориса Грінченка.

Основу для подальших наукових розвідок креативного редагування може скласти аналіз його залучення у відомих видавництвах світу та України; бакалаврських та магістерських програмах ЗВО; комерційних послуг, що надають компанії та фрілансери, які безпосередньо працюють у видавничому бізнесі.

Список використаної літератури

1. Закон України Про авторське право і суміжні права від 23.12.1993 № 3792-XII. Докладніше: URL: https://kodeksy.com.ua/pro_avtors_ke_pravo_i_sumizhni_prava.htm (дата звернення: 01.04.2024).
2. Лесюк О. В. Видавничча справа та редагування. Навч. посібн. Університет митної справи та фінансів, Дніпро 2021, С.103
3. Партико З. Творче редагування та його методи. Вісник Книжкової палати. 2015. № 1. С. 36-41
4. Сава В. І. Основи техніки творення книги: навч. посібн. Львів: Каменяр, 2000, 136 с.
5. Ясиновський В. К. ГРИНЧЕНКО інформ. Суспільно-політичне студентське видання. URL: <https://grinchenko-inform.kubg.edu.ua/category/column/> (дата звернення: 09.04.2024).
6. Bowles D.A. & Borgen D. L. Creative Editing for Print Media 1st Edition. Wadsworth Publishing; 1992, p.350.
7. Bowles D. A. & Borgen D. L. Creative Editing. Cengage Learning. 6th edition. (2010). P.432.
8. Conley T. Revision Revisited.(2018). European Joyce Studies Vol. 28, JAMES JOYCE AND GENETIC CRITICISM: Genesis Fields (2018), Brill, pp. 11-24. URL: <https://www.jstor.org/stable/44871456> (accessed 01.04.2024).
9. Creative Editing and Publishing Certificate (2024). SDSU URL: https://catalog.sdsu.edu/preview_program.php?catoid=9&poid=8218 (accessed 01.04.2024).
10. Crezo A. The Rules of Writing According to 20 Famous Writers (11.08. 2014). URL: <https://www.writersdigest.com/there-are-no-rules-of-writing-according-to-famous-writers> (accessed 01.04.2024).
11. Declan F. Creative Editing: A Secret Weapon for Authors. (2024) URL: <https://writerfulbooks.com/creative-editing-services/> (accessed 01.04.2024).
12. Delcambre A. Creative editing services (2023). URL: <https://www.creativeeditingservices.com> (accessed 01.04.2024).
13. Greene C. Writerfull Books (2023). URL: <https://writerfulbooks.com/creative-editing-services/> (accessed 01.04.2024).
14. Haskins M. The importance of rewriting & editing: for T.S. Eliot and other writers, too (08.04.2015). URL: <https://mariahaskins.com/2015/04/08/rewrites-editing-is-not-just-for-losers-its-for-authors-too/> (accessed 01.04.2024).

15. Institute of Continuing Education. Creative editing: how to revise your manuscript. (2024) University of Cambridge. URL: <https://www.ice.cam.ac.uk/course/creative-editing-how-revise-your-manuscript> (accessed 01.04.2024).
16. Maugham W.S.Quotes. Quotable Quote. (2024). URL: <https://www.goodreads.com/quotes/20171> (accessed 01.04.2024).
17. There's Only One Rule in Writing: There Are No Rules (2024). URL: <https://www.robynbradley.com/theres-only-one-rule-in-writing-there-are-no-rules/>(accessed 01.04.2024).
18. USANANOSOFT. Creative editing services (2023). URL: <https://usananosoft.com/product/creative-editing-services/> (accessed 01.04.2024).

References

1. Law of Ukraine on Copyright and Related Rights dated 12.23.1993 No. 3792-XII. More details: Available at: https://kodeksy.com.ua/pro_avtors_ke_pravo_i_sumizhni_prava.htm (accessed 04.01.2024).
2. Lesyuk, O. V. (2021). Publishing and editing. Tutorial. University of Customs and Finance, Dnipro, p.103
3. Partyko, Z. (2015). Creative editing and its methods. Bulletin of the Book Chamber. Vol. 1. Pp. 36-41
4. Sava, V. I. (2000). Basics of book creation techniques: Education. Manual. L.: Kamenyar, 136 p.
5. Yasynovskii, V.K. GRINCHENKO inform. Socio-political student publication. Available at: <https://grinchenko-inform.kubg.edu.ua/category/column/> (accessed 04/09/2024).
6. Bowles, D. A. & Borgen, D. L. (1992) Creative Editing for Print Media 1st Edition. Wadsworth Publishing; P.350.
7. Bowles, D. A. & Borgen, D. L. (2010) Creative Editing. Cengage Learning. 6th edition. (2010). P.432.
8. Conley T. (2018). Revision Revisited. European Joyce Studies Vol. 28, JAMES JOYCE AND GENETIC CRITICISM: Genesic Fields (2018), Brill, pp. 11-24. Available at: <https://www.jstor.org/stable/44871456> (accessed 01.04.2024).
9. Creative Editing and Publishing Certificate (2024). SDSU Available at: https://catalog.sdsu.edu/preview_program.php?catoid=9&poid=8218 (accessed 01.04.2024).
10. Crezo A. (11.08. 2014) The Rules of Writing According to 20 Famous Writers. Available at: <https://www.writersdigest.com/there-are-no-rules/the-rules-of-writing-according-to-famous-writers> (accessed 01.04.2024).
11. Declan F. (2024) Creative Editing: A Secret Weapon for Authors. Available at: <https://writerfulbooks.com/creative-editing-services/> (accessed 01.04.2024).
12. Delcambre A. (2023) Creative editing services. Available at: <https://www.creativeeditingservices.com> (accessed 01.04.2024).
13. Greene C. Writerfull Books (2023) Available at: <https://writerfulbooks.com/creative-editing-services/>(accessed 01.04.2024).
14. Haskins M. The importance of rewriting & editing: for T.S. Eliot and other writers, too (08.04.2015). Available at: <https://mariahaskins.com/2015/04/08/rewrites-editing-is-not-just-for-losers-its-for-authors-too/> (accessed 01.04.2024).
15. Institute of Continuing Education (2024). Creative editing: how to revise your manuscript. University of Cambridge. Available at: <https://www.ice.cam.ac.uk/course/creative-editing-how-revise-your-manuscript> (accessed 01.04.2024).
16. Maugham W. S. (2024) Quotes. Quotable Quote. Available at: <https://www.goodreads.com/quotes/20171> (accessed 01.04.2024).
17. There's Only One Rule in Writing: There Are No Rules (2024). Available at: <https://www.robynbradley.com/theres-only-one-rule-in-writing-there-are-no-rules/>(accessed 01.04.2024).
18. USANANOSOFT. Creative editing services (2023). Available at: <https://usananosoft.com/product/creative-editing-services/> (accessed 01.04.2024).

Надіслано до редакції 11.04.2024 р.